

Turčianske kultúrne stredisko v Martine (TKS)

Úvod

Turčianske kultúrne stredisko v Martine je jedným z piatich kultúrnych stredísk pôsobiacich vo svojich regiónoch v rámci Žilinského kraja.

Historicky, kultúrne, ale aj prírodne sú tieto regióny veľmi osobité. Každý z nich má svoje priority, ako aj tradičné kultúrne podujatia, ktoré ďalej rozvíjajú. Turiec je geograficky členený na horný a dolný. Centrom horného Turca je mesto Turčianske Teplice so silnou kúpeľnou tradíciou a centrom dolného Turca je mesto Martin, kde zároveň pôsobí aj TKS. Mesto Martin bolo v minulosti významným kultúrnym centrom. Veľký vplyv na jeho obyvateľov v nedávnej minulosti mali Závody ťažkého strojárstva, v ktorých pracovala značná časť jeho obyvateľstva. Tie mali značný vplyv aj na formovanie neprofesionálnej kultúry. Mnohé zoskupenia, či už divadelné, folklórne, fotografické, výtvarné alebo hudobné vznikli s podporou podniku. Aj dnes je úlohou Turčianskeho kultúrneho strediska nadväzovať na tradíciu spolkovej činnosti, posúvať ju, reagovať na nové moderné prístupy, citlivo vnímať potreby, usmerňovať a podporovať obyvateľov regiónu v rozvoji ich kultúrnych potrieb, ale hlavne vytvárať podmienky pre aktívny život obyvateľov regiónu. S tým súvisí aj zadefinované hlavné poslanie strediska. Je ním vytváranie podmienok pre rozvoj miestnej kultúry, záujmovo-umeleckej činnosti, zachovávanie tradícií a zabezpečovanie kultúrno-vzdelávacích aktivít. TKS organizačne zabezpečuje podujatia a súťaže zamerané na rozvoj a prezentáciu neprofesionálnej tvorby v rôznych oblastiach: folklór, tradičná ľudová tvorba, umelecký prednes, moderovanie, ochotnícke divadlo, výtvarná tvorba, hudba, film, fotografia, vzdelávanie detí a dospelých. TKS v súčinnosti s Národným osvetovým centrom organizačne zabezpečuje regionálne, krajské kolá a celoštátne kolo súťaží ZUČ a svojou pôsobnosťou výrazne prispieva k propagácii a tvorbe pozitívneho imidžu Žilinského samosprávneho kraja.

Zameranie projektu

V projekte sa budem zameriavať na tri body, ktoré považujem na nasledujúce obdobie za prioritné pre dobre fungujúce kultúrne stredisko v regióne Turiec.

Aktivity TKS - majú za cieľ kultúrne obohatiť, aktívne zapojiť a rozvíjať záujem obyvateľov o jednotlivé podujatia v regióne. Pri ich tvorbe je potrebné inšpirovať sa pripomienkami tvorcov aktivít, ako aj samotnými návštevníkmi podujatí. Cieľom je podporovať tradičné podujatia, hľadať autentičnosť, rozvíjať modernejšie formy, ktoré by mohli osloviť najmä mladú generáciu. Rovnako, prioritnou snahou bude, v spolupráci s erudovanými spolupracovníkmi, prinášať nové trendy v jednotlivých oblastiach ZUČ a nové témy, inšpirácie a možnosti v OVaVA. Veľmi dôležitou

súčasťou aktivít TKS bude podpora klubov, spolkov, združení pôsobiacich pod kultúrnym strediskom. Práve v nich je aktívny život a prinášajú podnety pre prácu kultúrnych stredísk.

TKS zároveň v oblasti kultúrno-spoločenských a vzdelávacích aktivít má byť v regióne inštitúciou, ktorá prináša osvedčené aktivity s cieľným zameraním sa na konkrétne potreby a požiadavky záujmových skupín pôsobiacich v regióne Turiec. Jednou z dôležitých požiadaviek je vyplniť dlhoročné vákuum v oblasti edukačných aktivít pre detského tvorca a seniorov.

Spolupráce – môžu poskytnúť zaujímavé možnosti vzniku nových aktivít, spolkov pôsobiacich pod TKS, využívania spoločných priestorových možností, deľby finančných a personálnych nákladov. Ide v prvom rade o spolupráce s inštitúciami, ktoré zriaďuje ŽSK, a to: Turčianska knižnica, Slovenské komorné divadlo, Turčianska galéria. Ďalej Slovenské národné múzeum, či rozšírenie možnosti vzájomnej spolupráce so záujmovými a občianskymi združeniami, kultúrnymi inštitúciami, vzdelávacími organizáciami, spolkami. Z môjho pohľadu po niekoľkoročných skúsenostiach práce metodika vnímam dôležitosť rozvíjania existujúcich spoluprác, ale taktiež dôležitosť otvoriť sa novým spoluprácam, a to nielen v rámci Martina. Je nevyhnutné myslieť aj na ďalšie mestá v regióne, ako sú: Turčianske Teplice, Vrútky a Turany, obce horného a dolného Turca, ale aj Žilinského samosprávneho kraja, Slovenska a sveta. Spolupráce takmer vždy prinášajú veľa nových možností na inováciu a zefektívnenie doterajšej činnosti TKS.

Pracovníci TKS – každá inštitúcia je závislá od svojich pracovníkov. Oni tvoria tvár celej inštitúcie, preto práve oni by mali byť ľudia, ktorí chcú a vedú naplňovať predstavy organizácie, s ktorými sa pod správnym vedením stotožnia. Preto považujem za veľmi dôležité vytvoriť tím, ktorý bude zodpovedný, erudovaný, ochotný spolupodieľať sa na jednotlivých aktivitách, projektoch a poskytovať kvalitné služby verejnosti.

Marketing – klásť dôraz na silnú ideovú a vizuálnu identitu, aktívne sociálne siete, ako aj správne zacielenú mediálnu propagáciu. Za dôležité považujem osobne referencie, odporúčania a kontakty sympatizantov, podporovateľov a ľudí aktívnych v neprofesionálnej kultúre.

Analýza súčasného stavu, SWOT analýza

Silné stránky:

- vlastné zrekonštruované priestory na Divadelnej ul. č. 656/3 v Martine, čím sa zvýšila dostupnosť, ako aj návštevnosť podujatí, ktoré TKS realizuje vo svojich klubových priestoroch (klubové aktivity, diskusie, literárne večery, výstavy)
- bohaté tradície v oblasti divadelnej ochotníckej činnosti, výtvarníctva, fotografie, umeleckého prednesu
- mnohoročné skúsenosti pri príprave veľkých kultúrnych a vzdelávacích podujatí

- úspešnosť pri získavaní dotácií z grantových programov FPU: AMFO, Turčianske slávnosti folklóru, Turčianske javisko a iné.

Slabé stránky:

- mimoriadne vysoká fluktuácia zamestnancov
- nestálosť vo vzťahoch s partnerskými organizáciami spôsobená častými zmenami zamestnancov
- neistota v prebiehajúcej spolupráci
- neodbornosť zamestnancov spôsobená neustálymi začiatkami
- nízka motivácia osobného rozvoja a tiež nízka finančná motivácia pracovníkov strediska
- nesystematická práca s deťmi a mládežou, seniormi a znevýhodnenými skupinami, ďalej nedostatočná odborná pomoc strediska kolektívom a jednotlivcom pôsobiacim v záujmovo umeleckej oblasti
- potláčané spolupráce s neziskovými organizáciami a slabá spolupráca s kultúrnymi organizáciami pôsobiacimi v regióne

Príležitosti:

- využitie ponúkaných možností regiónu z pohľadu cestovného ruchu s aspektom na kultúrno-historický potenciál a prírodné bohatstvo
- možnosť pripravovať nekomerčné, kvalitné, osobité podujatia a aktivity, ktoré presahujú región a budujú jeho dobré meno
- využívanie možného záujmu obcí a miest o udržiavanie tradícií cez záujmovo-umeleckú činnosť
- oslovovanie neziskových organizácií pôsobiacim v regióne na možnú aktívnu spoluprácu s Turčianskym kultúrnym strediskom
- záujem aktívnou činnosťou motivovať verejnosť k zmysluplnému tráveniu voľného času
- možnosť získavať finančné prostriedky z iných verejných zdrojov - Fond na podporu umenia, Ministerstvo kultúry SR, nadačné podporné systémy, dotačné systémy miest a iné
- prezentácia a propagácia značky TKS na sociálnych sieťach, webových stránkach, médiách, či priamo na podujatiach.

Prekážky, ohrozenia:

- najväčšia hrozba je nechť samotných organizátorov, znižovanie kvality, slabá angažovanosť, nízka motivácia tvorcov kultúrnych podujatí
- nedostatočné možnosti ohodnotenia aktérov miestnej kultúry
- roztrieštenosť záujmov - spôsobuje klesajúci záujem o kultúrne aktivity obyvateľov
- zhoršujúca sa ekonomická situácia obyvateľstva
- hrozba pandémie a obmedzenia s tým súvisiace
- nízky kredit kultúry v celej krajine.

Vďaka identifikácii jednotlivých stránok z vnútorného i vonkajšieho prostredia budem sa snažiť

o elimináciu slabých stránok a hrozieb a využitie silných stránok a príležitostí k znovuvytvoreniu dobrého mena TKS.

Východiská projektu na základe analýzy a strategických dokumentov ŽSK, prípadne iných dokumentov súvisiacich s danou oblasťou

Na základe analýzy minulého i súčasného stavu, analýzy strategických dokumentov ŽSK a zatiaľ poslednej stratégie rozvoja kultúry SR na roky 2014 – 2020 som pre môj projekt stanovil šesť základných (principiálnych, hlavných,) pilierov:

1. synergia kultúry a cestovného ruchu - „rozvoj kultúry je úzko spojený s rozvojom cestovného ruchu, čo vytvára požiadavku na silnú synergiu rozvojových zámerov v oboch oblastiach.“ Kultúra a cestovný ruch sú istým spôsobom na sebe závislé, a tak je to potrebné vnímať. Kultúrne podujatia nie je možné izolovať. Tu vidím užšie prepojenie strediska s OOCR, ako aj s poskytovateľmi služieb v cestovnom ruchu.

2. rozvoj kultúrno-historického potenciálu – každý región má svoje špecifiká. Obyvatelia vnímajú svoje okolie často za bežné, hľadajú krásy a zaujímavosti za hranicami svojho regiónu. Tu je potrebné na jednej strane systematické vzdelávanie obyvateľov regiónu na poukazovanie kultúrno-historického potenciálu na isté vnímanie a hľadanie zaujímavých miest, objektov, či zvykov a tradícií. Na strane druhej sú rovnako dôležitými prezentácia a propagácia kultúrno-historického potenciálu mimo regiónu.

3. uchovanie kultúrnych a historických hodnôt – jednou z úloh kultúrnych inštitúcií je uchovávanie kultúrno-historických hodnôt. Zvlášť úlohou kultúrnych stredísk je prezentovať tieto hodnoty verejnosti, pretože obyvatelia, ktorí vnímajú svoje okolie a jeho hodnoty, snažia sa aj dobrovoľnícky pomáhať pri ich uchovávaní. Verejnosť sa tak stáva priamo zapojená do procesu zveľaďovania, ochrany a obnovy kultúrneho dedičstva.

4. digitalizácia kultúrneho dedičstva – ako nevyhnutný predpoklad pre šírenie informácie o kultúrnom dedičstve.

5. kultúrna výchova - jedna z priorít strategického smerovania kultúry. „Kultúra môže obhájiť opodstatnenosť verejného financovania len vtedy, keď má svojich divákov, čitateľov či poslucháčov. Ak chceme zvýšiť dopyt obyvateľstva po kultúrnych aktivitách, musíme začať výchovou a vzdelávaním. Vďaka kultúrnej výchove by sa mala výrazne rozvinúť kreativita.“

6. inklúzia – včlenenie rôznych skupín do spoločnosti, akceptácia menších, znevýhodnených skupín, prostredníctvom kultúry, vlastnej tvorby a spoločných aktivít.

Ciele projektu a akčný plán jeho realizácie s návrhom aktivít, zdrojov financovania

Jedným zo základných cieľov projektu je stabilizácia organizácie a značky TKS. Ďalším,

podporným cieľom je vytvorenie priestoru na vzdelávanie a osobný rozvoj pracovného kolektívu. V neposlednom rade realizácia tradičných, ako i nových predstáv, kultúrnych podujatí a zámerov, a to prostredníctvom úspešných čerpaní grantových systémov.

TKS pri plánovaní podujatí na jednotlivé obdobia vychádza zo Zriaďovacej listiny, z Plánu rozvoja ŽSK 22+, zo Stratégie rozvoja kultúry SR, ako aj z potrieb a požiadaviek obyvateľov regiónu.

Akčný plán:

Základné činnosti:

- Prehliadky ZUČ - jednou zo základných činností kultúrnych stredísk je organizácia postupových súťaží, ktoré sa uskutočňujú v súčinnosti s NOC. Sú to regionálne, krajské a celoštátne postupové súťažné prehliadky ZUČ.

Nadstavba:

- Festivaly: Turčianske slávnosti folklóru, znovu sa spolupodieľať na príprave a organizácii festivalu Bez hraníc, znovu sa spolupodieľať na príprave a organizácii Letného foto festu.

- Vzdelávacia činnosť: pre všetky vekové skupiny, neprofesionálnych tvorcov (folklórne a divadelné súbory, fotografi a výtvarníci, filmári, hudobné skupiny, recitátori), ale aj znevýhodnené skupiny, tu sa zamerať na seniorov a zdravotne postihnutých. Príprava kvalitných podujatí OSUDY, Cestovateľské večery, Regionalistika Turca, Klasika na scéne, Folklórne a divadelné workshopy,

- Vizuálne umenie: podpora prezentačnej časti – výstavy. K tematickým výstavám pripravovať komentované prehliadky, čo zvýši ich edukačnú, ale aj prezentačnú úroveň.

- Spolupráca s občianskymi združeniami, neziskovými organizáciami, komunitami: podpora komunit, ľudí, ktorí sú angažovaní. Vytvárať spoločné projekty, pomáhať prezentovať ich tvorbu.

Zdroje financovania: za hlavný zdroj považujem grantový systém FPU a MK SR, medzi ďalšie zdroje by som zaradil - grantové systémy ďalších štátnych inštitúcií a ministerstiev, dotačný systém miest Martin, Turčianske Teplice a Vrútky, nadačné a komunitné fondy, dary od právnických a fyzických osôb.

Spôsob hodnotenia plnenia projektu ako celku a po jednotlivých častiach

Spôsob hodnotenia a plnenia projektu ako celku vidím v štandardizovaných Správach o činnosti a hospodárení TKS. Tie prezentujú komplexné plnenie úloh v danom roku (projektová činnosť, edičná činnosť, podujatia), súčasný stav v jednotlivých oblastiach, ako aj v hospodárení inštitúcie ako celku.

Raz ročne sa tiež pripravuje Štátne štatistické zisťovanie Ministerstva kultúry SR v oblasti kultúry – ročný výkaz KULT 3-01 O KULTÚRNO-OSVETOVEJ ČINNOSTI.

Priebežné, vnútorné hodnotenie (podujatí, ohlasov verejnosti, efektívnosti) v rámci porád, diskusií

s odbornými zamestnancami organizácie, ako i externými odbornými spolupracovníkmi prostredníctvom programových rád, stretnutí, seminárov, vzájomných rozhovorov s cieľom neustáleho skvalitňovania činnosti so zakomponovaním inovácií.

Očakávaný prínos po realizácii projektu

Na základe jednotlivých aktivít sa vytvorí stabilná, etablovaná a ekonomicky čo najmenej závislá organizácia, ktorá bude plniť viacero funkcií. V prvom rade bude skvalitňovať kultúrny život v regióne Turiec, prinesie atraktívnejšie formy vzdelávania. Vznikne inštitúcia, ktorá sa znovu otvorí tvorivým spoluprácam. Neprofesionálni tvorcovia budú opätovne partnermi. Stane sa miestom stretávania sa ľudí nielen zo všetkých oblastí kultúry, ale aj ich priaznivcov. Miestom, kde sa ľudia radi vracajú.

Záver

Verím, že pod mojím vedením sa podarí naplniť vytýčené ciele a Turčianske kultúrne stredisko v Martine bude opäť otvorenou inštitúciou. Pri napĺňaní cieľov mi budú nápomocné moje osobné skúsenosti, znalosti pomerov a ľudí pracujúcich v neprofesionálnej kultúre. Veľkou snahou bude vytvoriť motivovaný, vzdelaný a pokiaľ možno stabilný kolektív. Ďalej vytvárať priestor na prepájanie jednotlivých oblastí, čo pomôže k vytváraniu prostredia vzájomnej podpory.

Turčianske kultúrne stredisko v Martine vytvorí silnú značku s vlastnou identitou, kde sa ľudia budú s radosťou vracieť.

Mgr. Radoslav Pančík